

Büyük Ölçekli Projelerde Karşılaşılan Yapı İşletmesi Uygulama Problemleri

Ekrem Manisalı¹

Sebahattin Dinç²

ÖZET

Kalkınma çabaları devam etmekte olan ülkemizde bütün sektörlerin lokomotif konumunda olan inşaat sektöründe kazanılan başarılar büyük ölçekte ülke kalkınmasına yansımaktadır. Başarı ise uygulamada karşılaşılmakta olan problemlerin geçek nedenlerini anlamak ve çözmekle mümkün olacaktır.

1. GİRİŞ

Günümüz Türkiye'sinde iktisadi problemlerin tüm toplumu ve en büyük organizasyon olan devleti derinden etkilediği bilinen bir gerçektir. Kaynakların sınırlı olması, ve bu kaynakların nerede, ne şekilde ve ne zaman kullanılacağı ise çok önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Modern ve kalkınmasını tamamlamış memleketlerde özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra büyük bir ivme kazanan kalkınma hamleleri, çok açık bir şekilde global kaynak paylaşımının adımlarını teşkil etmektedir. Kalkınmış memleketler çeşitli şekillerde elde ettikleri kaynakları, iktisadi esaslara uyarak çok iyi organize ettikleri için, verimi yüksek büyük proje-

¹ İ.Ü.Müh.Fak.İnşaat Müh.Bölümü, Avcılar, 34850, İstanbul.

² İ.Ü.Müh.Fak.İnşaat Müh.Bölümü, Master Öğr., Avcılar, 34850, İstanbul

ler uygulamış ve başarmışlardır. Bu süreç halen devam etmektedir. Dünyanın çeşitli bölgelerinde mevcut, iktisadi kıymeti yüksek olan birçok kaynak, bu bölgeler için siyasi ve esasen ekonomik politikaların üretilmesine neden olmaktadır.

Memleketimizin bu kaynak paylaşımı yarışında başarılı olduğu söylemez. Ancak ülkemiz potansiyel birçok zenginliklere sahiptir. Türkiye'nin bu iktisadi yarışta başarılı olabilmesi için kaynakları en verimli ve dengeli bir şekilde kullanması gerekmektedir. Büyük projelerin meydana getirilmesinin ve verimliliğin yükseltilmesinin ön şartı, iktisadi esasları uygulayabilecek bir altyapının oluşturulmasıdır. Özellikle ülkemizde lokomotif olarak nitelendirilebilecek, kalkınmaya önemli katkıları olan birkaç sektörden biri olan inşaat sektörü çok iyi bir şekilde incelenmeli ve değerlendirilmelidir. Bu konuda yapılabilecek en önemli işlerden biri kuşkusuz en önemli kaynak olan insan için yapılacak çalışmalardır. Çağın gerektirdiği bilgi donanımına sahip yetişmiş işgücü, büyük proje ve organizasyonların oluşumunda en önemli altyapıyı oluşturacaktır.

2. UYGULAMADA KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI

2.1 Özel Sektör Açısından

Kaynak temini ve kaynakların en verimli bir şekilde organize edilmesi problemi büyük projelerde kendini göstermektedir. Bu problemlerin yeterli derecede çözüme kavuşturulması şirketler açısından esas hedef olan kârın artırılması manasına gelmektedir. Şirket içinde, bölümlerarası iletişim, planlı ve düzenli işleyen bir organizasyon projeyi uygulamada ve istenen sonucu elde etmede başarıya götürecektir. Özellikle büyük inşaat firmalarında planlama hatalarından kaynaklanan birçok problem projelerin her safhasında kendini hissettirmektedir. Şantiyelere kaynak sağlanması ve bu kaynakların en verimli bir şekilde değerlendirilmeleri firmanın, planlama – finans – muhasebe ve diğer bölümleri arasındaki bütünlüğe ve uyuma bağlıdır.

Ülkemizde inşaat sektöründe iş yapan birçok inşaat firmasında bu sıkıntı yaşanmaktadır. Bölümler arasındaki kopukluk ve organizasyon bozuklukları projeleri hedeften saptırmaktadır. Bu hedefler bilindiği gibi; arzu

edilen kâr – maliyet, kalite ve zamandır. Projeyi uygulamadaki başarısızlık yada istenen verimliliğin elde edilememesi en değerli kaynakların kaybı manasına gelmektedir. Bu, hem firma açısından hem de milli ekonomi açısından dikkate alınması gereken bir kayıp olarak nitelendirilmelidir.

Büyük inşaat firmalarında daha çok karşılaşılan bu sorunlar, iyi organize olmuş bölümlerden müteşekkil bir altyapı ile en aza indirgenebilir. Temel iktisadi prensiplerin, özellikle çok dinamik bir sektör olan inşaat sektörüne hizmet vermesi bakımından inşaat işletme mühendisliği bilgisinin çok iyi değerlendirilmesi gerekmektedir.

2.2 Kamu Projeleri Açısından Değerlendirme

Kamu projelerinden beklenen esas hedef faydadır. Hedeflenen kalitede olmak koşuluyla proje mahsüllerinden çok sayıda insanın ya da toplum gruplarının istifade etmesi, projenin hayata geçirilmesi ile milli ekonomiye olan katkının çokluğu en önemli hedeflerden birkaçı olarak gösterilebilir.

Ülkemizde kamu projelerinde idari açıdan birçok problem yaşanmaktadır. İktisadi planlamadaki başarısızlık birçok sektörde olduğu gibi inşaat sektöründe de kendini göstermektedir. Uygulanacak projelere yeterli kaynak sağlanamaması ve finans problemleri projelerin başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Yetersiz kalitedeki inşaat firmaları, Türkiye’de henüz olgunlaşmamış müşavirlik hizmetleri ile yönetim ve idare kültüründen yoksun belediyecilik anlayışı bu olumsuz faktörlere örnek olarak gösterilebilir. Mevcut idari yapılar, kanun ve yönetmelikler, çok dinamik bir yapıya sahip olan inşaat sektörünün problemlerini istenen düzeyde çözememektedir.

En son yaşanan Marmara ve Düzce depremleri halihazırdaki yapıyı çok iyi bir şekilde gözler önüne sermiştir. Klasik inşaatçılık anlayışı maalesef büyük bir zayıfla neticelenmiştir. İdari denetimlerin yetersizliği ve istenen kalitede olmayışı sektörü birtakım çareler aramaya sevk etmiştir. Bu konuda alınması gereken en önemli tedbirlerden biri de son derece yetersiz olan müşavirlik hizmetlerinin arttırılmak suretiyle dinamik ve etkili bir denetim mekanizması oluşturulmasıdır. Böylece, hantal idari yapı yerine, daha iyi donanımlı, dallarında uzman müşavirlik hizmetleri veren

müesseseler sektörde hizmet vererek, çok daha kaliteli bir üretimin gerçekleştirilmesine katkıda bulunacaklardır. Kaliteli üretimin yapılmasının yanı sıra sektördeki tüm dinamikler harekete geçirilerek istihdamın artırılması da gündeme gelecektir. Bütün bu iyileştirme çabaları, kalkınmış memleketlerdeki inşaat sektörüne yönelik mevcut idari sistemlerin irdelenmesi ve örnekler çıkarılması suretiyle istenen hedefe ulaşabilir.

3. SONUÇ

Ülkemizde inşaat sektörünün kaliteli bir hizmet verebilmesi ve milli ekonomiye istenen katkıyı sağlaması için mevcut yapının, idari iktisadi ve hukuki açıdan irdelenmesi gerekmektedir. İşveren olarak merkezî büyük kamu kuruluşları ve belediyelerin, müteahhit firmaların ve müşavir firmaların haklı talepleri ve toplumun beklentileri doğrultusunda kanun ve yönetmelikler hazırlanmalı ve standartlar getirilmelidir. Bu konuda üniversiteler, odalar ve diğer bazı örgütler sektörü yönlendirmede etkili olmalıdırlar. Özellikle üniversitelerdeki klasik inşaat mühendisliği programları yerine daha dinamik, sektörün problemlerine çözüm üreten, modern bilgi donanımına sahip, yapı hukuku, işletmesi ve idaresi konularında uzman mühendisler yetiştirilmelidir. Son büyük felaketten – geç kalmadan – gereken dersler çıkarılarak, acilen mühendislik eğitimi veren fakülteler iki grupta yapılandırılarak, İnşaat İşletme Mühendisliği Fakülteleri uygulamasına, dünyada olduğu gibi, hemen geçilmelidir.

KAYNAKLAR

Bayındırlık Bakanlığı Genel Şartnamesi
Yapı Hukuku Mevzuatı
Manisalı, E., “Yayınlanmamış Yapı İşletmesi Ders Notları”
TSE’nün Konu İle İlgili Standartları
İstanbul Büyükşehir İmar Uygulama Mevzuatı